

Cykelcentrum | vti

Årsredovisning 2021

Ansvarig utgivare: Anna Niska

Författare: Anna Niska, Jones Karlström, Christina K Karlsson och Magnus Larsson

Omslagsbild: Mikhail Olykaynen/Mostphotos.com

Diarienummer: 2018/0017-9.1

Förord

Ännu ett verksamhetsår inom Cykelcentrum är till ända. Under första halvan av året har vår verksamhet - liksom övriga - varit begränsad till digitala aktiviteter. Den senaste månaden har restriktionerna äntligen lättat och vi har alltmer kunnat återgå till det normala. Nyss hemkommen från Cycling Research Board i Köpenhamn inser jag hur mycket jag saknat personliga möten och att det aldrig fullt ut kan ersättas av digitalt nätverkande. Även om vi inom Cykelcentrum främst fokuserar på samverkan inom Sverige är relationer med cykelforskare utanför landets gränser också viktigt. Hur vi kan stärka cykelforskningen var ett centralt tema under konferensen i Köpenhamn och det blev tydligt att det finns mycket vi kan lära av varandras framgångar och motgångar och olika sätt att arbeta. Särskilt inspirerande var det att träffa ett par av de nyinrättade cykelprofessorerna i Tyskland. Totalt sju nya professorer inom olika discipliner vid olika universitet runt om i landet har inrättats, vilket vi berättat om i ett av våra nyhetsbrev förra året. Nästan alla tjänster är nu tillsatta och etablering och rekrytering av doktorander till de aktuella universiteten är i full gång. Det ska bli mycket intressant att följa utvecklingen i Tyskland de närmaste åren och inspireras av deras krafttag. Även andra länder i Europa satsar på att utveckla cykelforskningen på olika sätt och jag är mycket stolt och glad över att få medverka till det genom vårt svenska Cykelcentrum. Vi hoppas på att kunna stärka samarbetet med cykelforskare även utanför Sveriges gränser framöver. Idéer om ett tydligare samarbete mellan de olika centrumbildningarna för cykelforskning som nu finns eller är på väg att utvecklas i Europa diskuterades i Köpenhamn. Tänk om Cykelcentrum kunde bli del av en motsvarande samverkansplattform på Europeanivå – det vore väl fantastiskt!

Linköping, oktober 2021

Anna Niska
Föreståndare för Cykelcentrum

Innehållsförteckning

Förord	6
1. Cykelcentrum vid VTI	8
1.1. Vision och verksamhetsidé	8
1.2. Organisation	8
1.3. Utmaningar och vägen framåt.....	9
2. Årsberättelse	12
2.1. Långsiktig kunskapsuppbyggnad.....	12
2.1.1. Doktorandnätverk	12
2.2. Samla och sprida kunskap.....	12
2.2.1. Konferenser, webinarier och andra publika event.....	12
2.2.2. Rådgivning och kunskapsspridning	14
2.2.3. Digital utbildningsplattform cykelforskning.....	15
2.2.4. Strategiska satsningar.....	16
2.2.5. Examensarbeten	16
2.3. Samverkan med andra aktörer.....	16
2.3.1. Forskarnätverk	16
2.3.2. Nationella cykelrådet	16
2.3.3. Svenska Cykelstäder.....	17
2.3.4. Regering och riksdag	17
2.3.5. Regionerna	17
2.3.7. Internationellt.....	18
2.4. Ekonomisk uppföljning.....	18

1. Cykelcentrum vid VTI

Regeringen vill stimulera ökad och säker cykling för att bidra till ett hållbart samhälle med hög livskvalitet i hela landet. Som ett led i detta har Statens väg- och transportforskningsinstitut (VTI) fått i uppdrag att som administrativ värd leda arbetet med ett nationellt kunskapscentrum för att samla forskning och utbildning inom cykling. Vi har valt att kalla det ”Cykelcentrum”. För det arbetet har VTI fått ett ökat anslag med 5 miljoner kronor per år under perioden 2018–2021. I budgetpropositionen för 2022 föreslås ett fortsatt utökat anslag till VTI fram till och med 2024 för bland annat inrättandet och driften av Cykelcentrum. VTI ska årligen återrapportera uppdraget till Regeringskansliet (Infrastrukturdepartementet) senast den 31 oktober. Detta är återrapporteringen av Cykelcentrums fjärde verksamhetsår.

1.1. Vision och verksamhetsidé

Cykelcentrums vision är:

Forskning och utbildning i samverkan, för ökad och säker cykling

Visionen beskriver målsättningen med verksamheten inom Cykelcentrum och fungerar som ledstjärna för oss som arbetar aktivt i centret. I visionen framgår att *samverkan* är ett viktigt värdeord för vår verksamhet och ambitionen är att Cykelcentrum verkligen ska vara ett nationellt kunskapscentrum för forskning och utbildning om cykling. Vår verksamhetsidé är att skapa ett levande och dynamiskt Cykelcentrum som är öppet för alla relevanta aktörer och intressenter, för kunskapsutbyte och innovation inom cykling. Cykelcentrum ska öka det tvärvetenskapliga samarbetet, arbeta för långsiktig kunskapsutbyggnad, knyta forskningen närmare problemägarna och uppfylla följande syften:

- Att möta samhällets utmaningar och aktörernas behov genom tillämpad forskning och utveckling samt spridning av cykelrelaterad kunskap.
- Att bygga upp en långsiktig och konkurrenskraftig kompetens inom cykelområdet genom utbildning och kompetenshöjning i branschen.
- Att skapa en plattform för excellent och innovativ cykelforskning.

Målet är att Cykelcentrum ska inrymma ett så allomfattande perspektiv som möjligt med alltifrån cyklisters beteende och värderingar, drift, underhåll, konstruktion och utformning av cykelinfrastruktur, trafikanalys, samhällsekonomi, trafik- och stadsplanering till cykeldynamik och cykelutrustning. Omfattningen av verksamheten inom de olika områdena styrs dock av tillgänglig finansiering och aktuella frågeställningar.

1.2. Organisation

Planering, ledning och koordinering av Cykelcentret hanteras av en **kärngrupp** med ett fåtal VTI-anställda. Gruppens storlek är anpassad efter de aktuella behoven inom verksamheten och består i dagsläget av följande personer (Figur 1):

Anna Niska är föreståndare och har huvudansvar för budget, projekthantering, verksamhetsplanering, projektgenerering, marknadsföring och representation av Cykelcentrum. Hon är också sammankallande till möten med kärngruppen och sköter kontakter med styrgruppen (mer om den nedan). Anna delar sin tid mellan föreståndarskapet för Cykelcentrum och sin tjänst som forskningsledare på VTI.

Jones Karlström är biträdande föreståndare och har det operationella ansvaret för verksamhetsplanering och strategiarbete och bidrar även till projektgenerering och nätverksbyggande genom kontakter med uppdragsgivare och andra intressenter, framförallt kommuner och regioner. Han

representerar också Cykelcentrum när föreståndaren behöver en ersättare eller ett komplement. Jones arbetar i princip heltid på Cykelcentrum.

Christina K Karlsson har huvudansvar för kommunikationen gällande för Cykelcentrum. I det ingår bland annat att ansvara för nyhetsbrev, hemsida, hantering av e-post till cykelcentrum@vti.se, populärskrifter och övriga trycksaker samt planering och information kring konferenser och seminarier i Cykelcentrums regi. Christina delar sin tid mellan Cykelcentrum och andra uppdrag på VTI.

Magnus Larsson medverkar i planering av verksamheten och bidrar till projektgenerering och nätverksbyggande genom kontakter med uppdragsgivare och andra intressenter. Magnus har bland annat huvudansvar för kontakter inom branschen. Magnus delar sin tjänst mellan VTI (där han delvis jobbar i Cykelcentrum) och Statens Vegvesen, i Norge.

Figur 1. Cykelcentrums kärngrupp (från vänster): Christina K Karlsson, Anna Niska, Jones Karlström och Magnus Larsson. Foto: Annika Johansson/VTI.

Viktiga strategiska beslut förankras i Cykelcentrums styrgrupp som i dagsläget utgörs av VTI:s ledningsgrupp. Målsättningen är att Cykelcentrum på sikt ska ha andra huvudparter än enbart VTI och att styrgruppen ska utgöras av representanter från dessa parter.

Verksamheten inom Cykelcentrum stöts även av övrig VTI-personal med de arbetsuppgifter som ingår i ordinarie tjänster på VTI. Det gäller exempelvis stödfunktioner inom ekonomi, bibliotek och kommunikation samt strategiskt arbete av forskningsledare, enhetschefer och professorer på VTI. Vid behov är även forskare och utredare utanför kärngruppen involverade vid projektgenerering, workshops, konferenser och seminarier, kunskapssammanställningar, populärskrifter, utveckling av teknik och mätmetoder, osv.

1.3. Utmaningar och vägen framåt

Under Cykelcentrums första tre år har mycket åstadkommit inom cykelområdet. Det senaste årets speciella förhållanden har gett cyklingen extra uppmärksamhet, samtidigt som bilåkandet har ökat på bekostnad av kollektivtrafiken. Det finns enormt mycket att göra vad gäller social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet för att möta Agenda 2030-målen, där cykling skulle kunna bidra inom flera områden.

Cykelcentrums roll är att långsiktigt bygga upp och sprida kunskap för ökad och säker cykling. För att driva på cyklingens utveckling skulle det behövas ytterligare en samlande kraft på nationell nivå.

Tankar om ett nationellt cykelkansli har förts fram av Svenska Cykelstäder. Ett sådant skulle skapa en operativ kapacitet för att bland annat stärka det cykelfrämjande arbetet på svenska myndigheter. Ett nationellt cykelkansli skulle också tydliggöra vår roll i Cykelcentrum – i dagsläget brottas vi en del med prioriteringen mellan forskningsfokuset och att försöka fylla några av de andra funktioner som idag saknas på nationell nivå. Ett nationellt cykelkansli skulle kunna tillkomma som en naturlig utveckling av det nationella cykelrådet. Medverkan i nationella cykelrådet sker idag på mer eller mindre frivillig basis. För att lyckas nå den önskade utvecklingen behöver cykelfrågorna lyftas på berörda myndigheter genom att ett mer tydligt ansvar utpekas och resurser avsätts. Det skulle exempelvis kunna leda till att fler arbeten skapas med hjälp av cykling, att cykling i naturen ökar på ett sätt som stämmer med givna regler och myndigheters rekommendationer och krav, att fler barn cyklar till skolan, att cykelparkeringar blir bättre och att kunskap från ansvarig myndighet används till att utveckla parkeringsnormer och standard så antalet cykelstöder minskar, att regler anpassas och visas på ett tydligare sätt för cyklister och att utveckling sker både i stad och på landsväg. Oavsett om ett nationellt cykelkansli inrättas eller om samverkan fortsätter som tidigare inom nationella cykelrådet, vore det värdefullt med en tydlig koppling till Cykelcentrums verksamhet. Exempelvis skulle myndigheter och organisationer inom rådet/kansliet gemensamt kunna formulera och finansiera forskningsprojekt om cykling.

Regeringsuppdraget om att formulera ett nationellt mål för ökad andel cykling, som VTI med Cykelcentrum i spetsen nyligen fått, ligger väl i tiden och understryker att cyklingen har betydelse och behöver lyftas. Arbetet med att ta fram underlag till formuleringen av mål och indikatorer kommer att uppta mycket av vår tid de närmaste månaderna. Det finns många aspekter och överväganden att ta hänsyn till och vi kommer att behöva involvera många av våra samverkansparter i det arbetet, framför allt de ingående organisationerna i Nationella Cykelrådet.

En aktuell fråga som diskuterats flitigt under året, är den ökade tillgången till och användandet av elsparkscyklar och andra liknande eldrivna enpersonsfordon som tillsammans med cykel ingår i begreppet ”mikromobilitet”. Det väcker frågan om huruvida alla former av mikromobilitet ska hanteras inom Cykelcentrums verksamhet. Vårt ställningstagande hittills har varit att inkludera frågeställningar kring dessa fordon i exempelvis webinarier i de fall det passerat i sammanhanget, men att det inte ingår i vår kärnverksamhet. Anledningen är att vi anser att även om det i många fall är samma infrastruktur som används och många av utmaningarna är desamma, t.ex. gällande trafiksäkerhet, skiljer de sig väsentligt från cykeln med avseende på miljö- och hälsofördelar. Målet om ökad cykling som utgör utgångspunkten i Cykelcentrums vision omfattar alltså inte alla former av mikromobilitet, enligt vårt sätt att se. Samtidigt finns ett behov av ökad kunskap och forskning kring alla typer av mikromobilitet, men vi har ändå valt att avgränsa Cykelcentrums verksamhet till att omfatta just cykling (cykel och ecykel).

Dessvärre är det fortfarande mycket som hamnar mellan stolarna när det gäller planering för och finansiering av forskning om cykling. Bland annat är ansvaret otydligt när det gäller forskningsfinansieringen och behovet är i dagsläget större än möjligheten att få finansiering. Så vems ansvar är det att finansiera cykelforskningen? Ofta ses kommunerna som de främsta problemägarna vad gäller byggande, drift och underhåll av cykelbanor. Ändå är Trafikverket den enskilt största väghållaren, sett till antal kilometer cykelväg de ansvarar för. Cykelcentrum har därför en nära dialog med Trafikverket om ovanstående tankar och behov, men i dagsläget finns inget beslut om en större nationell cykelforskningsatsning.

Samtidigt som finansieringen är en utmaning finns även en kompetensbrist inom området som begränsar möjligheterna att i dagsläget växla upp cykelforskningen. Därför behövs en långsiktig satsning på grundutbildning och doktorander som ger ett större och bredare rekryteringsunderlag. En större satsning på ett tvärvetenskapligt forskningsprogram där doktorander och seniora forskare vid flera olika universitet och institut samverkar i gemensamma projekt kring cykling skulle kunna vara en lösning. Vår ambition är att i vårt nyligen upprättade forskarnätverk se hur vi gemensamt kan arbeta

för att få till stånd ett sådant cykelforskningsprogram. Ett sätt att få till detta skulle t.ex. vara om Trafikverket fick finansiering till en tvärsektoriell forskningsportfölj för cykel. I dagsläget hamnar ofta cykelprojektansökningar tvärs över portföljgränser och blir bollade mellan dessa. Ett annat alternativ vore att flera forskningsfinansiärer gick samman i en gemensam utlysning riktad till cykelforskning.

En praktisk utmaning under året har varit de nya kraven på tillgänglighetsanpassning som gäller för alla myndigheter, så också för Cykelcentrums verksamhet. Det har varit en tidskrävande process som vi var relativt oförberedda på och nu diskuterar hur vi ska hantera framöver, så att konsekvensen inte blir att vi avstår från att exempelvis arrangera webinarier. Kunskapsspridning är en av våra främsta uppgifter och vi behöver hitta en god balans mellan att snabbt kunna sprida mycket information i olika format som också är tillgänglig för alla.

2. Årsberättelse

De tre delar som vi har identifierat som Cykelcentrums grunduppdrag presenteras nedan – långsiktig kunskapsuppbyggnad, samla och sprida kunskap och samverkan med andra aktörer – samt vad vi har åstadkommit inom respektive område under det senaste året.

2.1. Långsiktig kunskapsuppbyggnad

Cykelcentrums bidrag till den långsiktiga kunskapsuppbyggnaden siktar bland annat in sig på ett ökat antal cykeldoktorander. En doktorand som idag delfinansieras av VTI och är anknuten till Cykelcentrum har nu blivit beviljad fortsatt finansiering av Trafikverket t.o.m. februari 2024, för projektet ”Cykelvägars nedbrytning”. Han kan därmed slutföra sina forskarstudier.

En av målsättningarna med Cykelcentrums strategiska satsningar (se avsnitt 2.2.4) är att skapa en grund för större satsningar på strategiskt viktiga forskningsområden och därmed bidra till långsiktig kunskapsuppbyggnad inom dessa. Ett sådant område är cykellogistik där ett större projekt nu beviljats finansiering från Trafikverket med möjlighet att rekrytera ännu en cykeldoktorand till Cykelcentrum/VTI. Doktoranden kommer att vara inskriven vid Trafik och väg vid Lunds Tekniska Högskola.

2.1.1. Doktorandnätverk

För alla befintliga cykeldoktorander och deras handledare vid lärosäten runt om i landet har Cykelcentrum etablerat ett doktorandnätverk. Syftet med doktorandnätverket är att erbjuda en nationell plattform för kunskapsutbyte och samverkan. Med en gemensam samarbetsyta och regelbundna nätverksträffar, erbjuds medlemmarna en möjlighet att träffas över disciplinräns och ta del av varandras kompetens och kontaktnät. Under det senaste året har doktorandnätverket, som startades upp i slutet av 2019, utvecklats och antalet deltagare har ökat sedan starten. I skrivandet stund omfattar nätverket 32 doktorander och handledare, varav 5 från grannländerna Danmark och Norge. Det är dock färre än förra året eftersom flera doktorander har blivit färdiga och de har ännu inte ersatts av nya.

Följande lärosäten har anslutit sig hittills: Chalmers, Gymnastik- och Idrottshögskolan, Göteborgs universitet/Sahlgrenska Akademien, Karolinska Institutet, KTH, Linköpings universitet, Lunds universitet, Luleå tekniska universitet, Södertörns högskola, Umeå universitet, Högskolan Dalarna, Sveriges Lantbruksuniversitet, samt IT-universitetet i Köpenhamn, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (vars doktorand blev klar i september 2021) och Danmarks Tekniske Universitet (där en av doktoranderna blev färdig under hösten 2020 och istället har valt att delta i vårt nätverk för seniora cykelforskare. Se 2.3.1). Nätverket är öppet för alla doktorander och handledare med cykling som tillämpning och vi vill samla så många vi kan av landets alla cykeldoktorander. Hittills har två nätverksträffar anordnats per halvår. Alla möten har varit digitala det senaste året.

2.2. Samla och sprida kunskap

På samma sätt som för förra årets redovisning, 2020, har perioden för 2021 års redovisning påverkats av pandemin, då flera konferenser, fysiska möten och resor har strukits från agendan och istället ställts om till resfria möten och webinarier.

2.2.1. Konferenser, webinarier och andra publika event

Eftersom denna årsredovisning tar vid där föregående slutade, finns även aktiviteter från slutet av 2020 med i sammanställningen nedan. Cykelcentrums egna webinarier finns dessutom inspelade och är

tillgängliga på vår hemsida¹. Förutom nedanstående event har vi bistått Lunds universitet med arrangemanget av **International Cycling Safety Conference 2020**² som skulle ägt rum i Lund förra hösten men flyttades fram på grund av pandemin och nu kommer att gå av stapeln den 10–12 november, som ett webinarium. Cykelcentrum har under året medverkat i planeringen av konferensen och i hanteringen av artiklar till en ”special issue” om cykelsäkerhet i den vetenskapliga tidskriften *Accident Analysis and Prevention*.

- Webinarium i samarbete med SAFER³ - **We share the space – bicyclists and motor vehicles interacting; challenges and solutions, 4 november 2020**. 91 anmälda.
- Istället för den planerade **International Cycling Safety Conference 2020** som flyttades fram till hösten 2021 (se ovan), hölls en ”special session” om singelolyckor den 5 november, i form av ett webinarium. Cykelcentrum medverkade bland annat genom att Anna Niska höll ett föredrag om ”Single Bicycle Crashes and Infrastructure Maintenance”.
- Med anledning av att **Transportforum**⁴ **13–14 januari 2021** blev helt digitalt arrangerade Cykelcentrum inget separat evenemang, som tidigare år. Däremot fanns två sessioner med cykeltema och även några presentationer med cykelrelevans i andra sessioner.
- Webinarium i samarbete med Vätternrundan och Folksam⁵ - **Cyklister är mjuka, skyltar är hårda** med ca 40 anmälda. Webbinariet avhandlade det systematiska säkerhetsarbete arrangör, myndigheter och forskare gjort för att motionsloppet runt Vättern ska bli både säkrare och tryggare för deltagare, funktionärer och ordinarie trafik.
- **Cykelkonferensen 26–27 maj**, arrangerad av SKR och Trafikverket, i år digitalt – Cykelcentrum bidrog både genom Jones Karlström, som presenterade det strategiska projektet ”Cykelns bidrag till att uppfylla målen i Agenda 2030” och med eget digitalt ”eftersnack” och ”fikasnack” båda dagarna.
- Cykelcentrums webinarium - **Godscyklar – möjligheter och utmaningar med leveranser i städer, 12 april**, hölls digitalt. Två forskare från VTI, Niklas Arvidsson och Karolina Isacson, redogjorde först för ”kunskapsläget om godscyklning och logistik med hjälp av cykeln”. Därefter presenterade väghållare och tillverkare ”Behov, möjligheter och utmaningar med citylogistik för kommuner och utveckling av godscykeln”. Slutligen redogjorde två logistikföretag för ”Logistik i praktiken”. 83 anmälda.
- Cykelcentrums webinarium på **Cykelns dag 3 juni – Hur får vi fler att börja cykla?** – Cykelcentrums bidrag till Cykelns dag var både välbesökt och uppskattat. Deltagarna fick lyssna på, diskutera med och ställa frågor till våra presentatörer – forskare, representanter från kommuner, Trafikverket, cykelturismbranschen och cykelorganisationer – utifrån två teman: kampanjer och cykelturism. 104 anmälda.
- Det danska sekretariatet för supercykelstier arrangerade inom projektet Greater Copenhagen ett webinarium den 21 september **Cycling for green economic growth – the potentials for**

¹ [Cykelcentrums webinarier – Cykelcentrum \(vti.se\)](#)

² <https://www.icsc-2020.net/app/attendee/default.asp?ProjectId=15799&PageId=92553>

³ [SAFER – Vehicle and traffic safety centre at Chalmers](#)

⁴ [Transportforum - vti.se](#)

⁵ <https://www.youtube.com/watch?v=uqfVc3OvALg>

regional cycle planning⁶. Cykelcentrum medverkade genom att Anna Niska höll ett inlägg och ingick i en expertpanel.

- **5th Cycling Research Board Annual Meeting, 13–15 oktober Köpenhamn** – Cykelcentrum representerades av Anna Niska, som dels presenterade ”Why Sweden has a bicycle research center – successes and challenges”, dels var opponent vid presentationen ”Exploring academic cycling research” samt medverkade i konferensens avslutande paneldiskussion och Jones Karlström som var ordförande för sessionen ”Data collection methods” och även medverkade i konferensens programkommitté. Flera forskare och doktorander i våra nätverk deltog också och presenterade sina projekt.

2.2.2. Rådgivning och kunskapsspridning

En av Cykelcentrums viktigaste uppgifter är att samla och sprida forskningsresultat. Det gör vi i dagsläget dels via vår hemsida⁷, som varit i drift sedan början av 2018, dels via vårt nyhetsbrev. Men vi gör det även via våra webinarier, nätverk och kontakter med olika forum där vi bidrar i diskussioner och svarar på frågor.

Hemsidan

Hemsidan uppdateras kontinuerligt med relevant information. Förutom beskrivning av centret finns ett nyhetsflöde med cykelrelaterade nyheter samt ett kalendarium som listar kommande evenemang, både centrets egna och andras webinarier, konferenser, workshops, kurser med mera. Där presenteras också aktuella publikationer och länkar till databaser där det går att söka vidare efter litteratur. Vi har även inlett en serie forskarpresentationer – Cykelforskare i fokus⁸ – där vi presenterar seniora cykelforskare från vårt nationella nätverk. Det är ett sätt att ytterligare synliggöra cykelforskare och deras arbete.

Sedan start har vi haft ca 40 530⁹ besökare på hemsidan, se månadsvis statistik för de senaste tre åren i Tabell 1 nedan. Vi konstaterar att antalet besökare ökar stadigt, vilket vi tar som ett tecken på att fler och fler anser att vi erbjuder relevant information.

Tabell 1. Besöksstatistik för cykelcentrum.vti.se sedan invigningen i mars 2018. Siffrorna visar på en stadig ökning från år till år. Grönmarkeringen för juni 2021 visar den högsta besöksiffran sedan start. Vi arrangerade då ett välbesökt webinarium på Cykelns dag. Under februari i år låg vår hemsida nere under flera veckor. Källa: Jetpack 2021-10-28.

	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Totalt
2018		289	1 185	463	559	538	194	580	563	694	767	404	6 236
2019	826	479	673	642	794	641	254	657	539	569	578	478	7 130
2020	842	841	929	776	1 627	938	389	690	972	1 635	1 758	1 017	12 414
2021	987	591	1 438	1 134	3 518	3 627	463	699	952	1 341			14 750

Nyhetsbrev

Motsvarande information, om nya publikationer, kunskapshöjande aktiviteter inom cykelområdet och andra relevanta nyheter sprids också via Cykelcentrums nyhetsbrev som kommer ut med 5–10

⁶ [Cycling for green economic growth - potentials for regional cycle planning \(full event\) - YouTube](#)

⁷ [Cykelcentrum – ett nationellt kunskapscentrum för forskning och utbildning om cykling \(vti.se\)](#)

⁸ [Cykelforskare i fokus – Cykelcentrum \(vti.se\)](#)

⁹ 2021-10-28

nummer per år¹⁰. Nyhetsbrevet skickas till alla som anmält sig som prenumeranter på hemsidan eller i samband med aktiviteter som Cykelcentrum genomfört. I dagsläget når nyhetsbrevet ca 565 prenumeranter. Där ingår 32 medlemmar i vårt nätverk med cykeldoktorander och deras handledare samt vårt nätverk med 23 seniora cykelforskare. Prenumeranterna finns dessutom hos konsulter, kommuner, universitet, myndigheter, regioner, försäkringsbolag, intresseföreningar, forskningsinstitut, kollektivtrafikbolag, tillverkare och privatpersoner. De flesta av prenumeranterna är från Sverige men vi har även utländska prenumeranter, främst från Norden men även från Österrike, Storbritannien, Irland, Italien, Belgien, Schweiz, Spanien och till och med i USA.

Glädjande är att många också tycks läsa nyhetsbrevet på hemsidan. Vi har både hög öppningsfrekvens¹¹ (40–50 %) och klickfrekvens¹² (ca 30–40 %) vilket visar att det finns ett stort intresse för det vi gör.

Övrig kunskapspridning

För att ytterligare sprida kunskap, och bidra till att forskningsresultat får en större tillämpning, medverkar Cykelcentrum också vid utbildningar och liknande. Men på grund av pandemin har flera aktiviteter tvingats ställa in. VTI-forskare har däremot deltagit vid Cykelcentrums nätverksträffar online med cykeldoktorander och handledare och presenterat sina respektive forskningsområden, något som har varit uppskattat. Därutöver jobbar vi med rådgivning och försöker i möjligaste mån involvera branschen i konkreta forskningsprojekt.

2.2.3. Digital utbildningsplattform cykelforskning

I Cykelcentrums uppdrag ingår också att stärka kompetensen inom branschen. För att ytterligare kunna utveckla den verksamheten, sökte vi återigen medel från FORMAS kommunikationsutlysning 2021 och blev denna gång beviljade finansiering. Projektet startar under hösten 2021.

Projektet syftar till att utveckla en lärplattform där vi ska samla olika forskningsresultat i vårt nätverk och anpassa till de tänkta målgrupperna. Vår tanke är att med en blandning av bl.a. inspelade föreläsningar och videomöten (med möjlighet till diskussion och inlämningsuppgifter) erbjuda trafik- och samhällsplanerare på olika nivåer, politiker på kommunal, regional och nationell nivå samt handläggare hos olika forskningsfinansiärer möjlighet att hålla sig informerade om vad som händer inom cykelrelaterad forskning och underlätta deras dagliga arbete. Poängen är också att formatet ska vara webbaserat och därför kostnadseffektivt både för arrangören och deltagarna och lättillgängligt oavsett var i landet man är stationerad samt oberoende av fysiska eller ekonomiska förutsättningar.

Högre kompetens inom cykelområdet skulle i sin tur förbättra beslut inom hållbart samhällsbyggande, bidra till ökad och säker cykling, ökad trafiksäkerhet, ökad folkhälsa, minskade livsstilssjukdomar med mera, kort sagt att nå flera av hållbarhetsmålen.

I projektet planerar vi att samverka inom våra nätverk med forskare inom ett brett spektrum av områden, för att stärka både grund- och doktorandutbildningarna med cykelrelaterade kurser, för att på det viset säkra och stärka kompetensen hos olika yrkeskategorier i samhället redan från början av deras respektive karriärer. Vi ser därför projektet som ett ”nyckelprojekt” som skulle möjliggöra en snabbare utveckling på området.

¹⁰ [Nyhetsbrev – arkiv – Cykelcentrum \(vti.se\)](#)

¹¹ Öppningsfrekvens = andel som inte enbart har läst förhandsvisningen, utan antingen sparat ner bilder eller dubbelklickat för att öppna nyhetsbrevet. Bra öppningsfrekvens är 20–25 % (Enligt [Rule.se 2019-12-13](#))

¹² Klickfrekvens = andel som har klickat på någon eller flera av länkarna i nyhetsbrevet. Medelvärde för klickfrekvens på europeisk nivå är ca 3,7 % (enligt [Get a Newsletter 2017-08-28](#))

2.2.4. Strategiska satsningar

Vi utför vårt uppdrag inom Cykelcentrum genom att initiera och genomföra satsningar av strategisk betydelse. Det kan handla om kunskapssammanställningar, omvärldsanalyser eller forskningsstudier som anses vara av vikt för den fortsatta utvecklingen inom området, men där en extern finansiering inte är möjlig för tillfället. Målet är att kunskapssammanställningen eller forskningsstudien antingen ska generera en eller flera större ansökningar för utveckling inom områden där kunskapsfronten bedöms kunna flyttas fram, alternativt motivera varför vidare fördjupningar inom området inte bör göras. Resultatet ska sammanställas i en granskad rapport. För närvarande pågår, eller slutförs, följande strategiska satsningar:

- Cyklingens koppling till Agenda 2030 – Systemtänkande i transportsektorn, av Jones Karlström och Anna Niska
- Cykelstabilitet och andra cykel(fordons)specifika forskningsfrågor, av Fredrik Bruzelius och Mattias Hjort.
- Cykeldata – En översikt av data tillgänglig för cykelforskning i Sverige, av Lina Nordin.
- Cykling på landsväg, av Katja Kircher, Henriette Wallén Warner och Sonja Forward.
- Cykeln som möjliggörare för ökad tillgänglighet, av Lena Levin och Jonna Nyberg.

2.2.5. Examensarbeten

Cykelcentrum erbjuder våra nätverk att annonsera och förmedla kontakter och uppslag till examensarbeten med koppling till cykling. I mån av tid erbjuder vi även handledning. Under året har ett examensarbete handletts, ”Brunnars påverkan på cyklisters körbeteende”, skrivet av två studenter på KTH.

2.3. Samverkan med andra aktörer

Vad gäller samverkan ser vi ett behov av samarbetsytor för excellent och innovativ cykelforskning i Sverige. Därför har vi initierat och leder ett doktorandnätverk (se avsnitt 2.1.1) samt ett nätverk för seniora cykelforskare. Vi ser också ett behov av att både upprätta nya och bibehålla gamla samarbetsformer med problemägare och samarbetsparter på lokal, regional, nationell och internationell nivå. Det gör vi genom att delta och samverka i olika konstellationer, som vi beskriver nedan.

2.3.1. Forskarnätverk

Frågan om ett nätverk för seniora cykelforskare dök upp när en doktorand, som just blivit klar, undrade om hen fick vara kvar i doktorandnätverket eftersom det var det bästa nätverket som stod till buds. Vi tänkte då att det kan finnas ett värde i att erbjuda ett forum även för seniora forskare, även de som inte är handledare åt någon doktorand och därigenom inte har något nätverk idag med andra cykelforskare. I dagsläget är 23 forskare registrerade. En första nätverksträff hölls via Teams den 22 juni där förväntningar, önskemål, idéer och former för nätverket diskuterades. Det beslutades då att forskarnätverket ska ha två träffar per år – en fysisk träff i januari i samband med Transportforum och en digital träff. Därutöver planerar vi att erbjuda vissa gemensamma aktiviteter tillsammans med doktorandnätverket.

2.3.2. Nationella cykelrådet

I november 2020 blev Cykelcentrum del av Nationella cykelrådet. Redan tidigare har VTI deltagit som myndighet, men från och med då deltar även representanter från Cykelcentrum i det gemensamma arbetet, genom att både föreståndare Anna Niska och biträdande föreståndare Jones Karlström deltar.

Både Nationella cykelrådet och Cykelcentrum ser det som en naturlig och positiv utveckling med möjlighet till synergier och att uppdragen både kompletterar och berikar varandra.

Rådet är ett forum för samverkan inom det nationella arbetet med ökad och säker cykling. I det ingår följande organisationer förutom Cykelcentrum: Boverket, Cykelfrämjandet, Folkhälsomyndigheten, Göteborgs Stad, Linköpings kommun, Naturvårdsverket, representanter från nätverket KOMEXP, Svensk cykling, Sveriges kommuner och regioner, Transportstyrelsen, samt VTI. Rådet leds av Trafikverket och det finns ett stort engagemang i arbetet och ett fokus på cykel som eget färd sätt¹³. Exempelvis tar rådet fram ett nationellt cykelbokslut vartannat år och övriga år publiceras en temarapport.

2.3.3. Svenska Cykelstäder

Svenska Cykelstäder¹⁴ är en förening av kommuner och regioner som målmedvetet arbetar för ökad, bättre och säkrare cykling. Ordinarie medlemmar är 35 svenska kommuner och 6 regioner som vill göra vardagscyklingen mer attraktiv. Föreningen stöds av 7 associerade medlemmar däribland Cykelcentrum/VTI. Vi deltar i föreningens digitala forum där vi svarar på frågor som berör områden där det finns relevant forskning och ibland i deras fysiska nätverksträffar. Vi delar även information om varandras evenemang i våra respektive kanaler.

2.3.4. Regering och riksdag

Under året har vi inom Cykelcentrum samverkat med Regering och Riksdag, bland annat genom att ta emot studiebesök från ledamöter i trafikutskottet. Vi bidrar även med inspel till Regeringsuppdrag både de som VTI ansvarar för och de som tilldelats andra myndigheter. Vi medverkar också vid träffar med Riksdagens cykelnätverk.

2.3.5. Regionerna

Inom Cykelcentrum samarbetar vi också med regionerna i cykel frågor. Bland annat har Cykelcentrum medverkat i arbetet med en handlingsplan för en grön omställning i Greater Copenhagen¹⁵ (Öresundsregionen) där cykling utgör en viktig del. Cykelcentrum/VTI har också blivit upphandlade av Göteborgsregionen och Viken Fylkekommune i Norge för att genomföra en kunskaps-sammanställning i en förstudie om snabbcykelstråk/cykelexpressrutter. Kunskapen hos transportaktörer ska lyftas angående pågående arbeten med snabbcykelstråk/ cykelexpressrutter och vilka behov, utmaningar och kunskapsluckor som finns inom fältet. Projektet finansieras med stöd av europeiska regionala utvecklingsfonden (Interreg Öresund-Kattegat-Skagerrak). Förhoppningen med projektet är att kunna sprida kunskap som kan bidra till mer och förbättrad regional cykling i Sverige.

2.3.6. Branschkontakter

I dialog med [Cykelbranschen](#) ser vi på möjligheter till gemensamma projekt. Vi informerar om aktuell forskning och vi får inspel om vilken ny kunskap som behövs från branschen. Bland annat diskuteras lastcyklar, data från uppkopplade cyklar och hjälmar, kläder och produkter som gör cyklingen tryggare och säkrare. Cykelcentrum har, som nämnts ovan, med hjälp av branschen genomfört ett webinarium på temat lastcyklar¹⁶. Vi har även tillsammans med SAFER fördjupat utväxlingen av kunskap med den

¹³ [Nationella cykelrådet - Trafikverket.se](#)

¹⁴ [Om Svenska Cykelstäder \(svenskacykelstader.se\)](#)

¹⁵ [Frontpage \(greatercph.se\)](#)

¹⁶ [Webbinarium: Godscyklar - möjligheter och utmaningar med leveranser i städer.](#)

svenska cykeltillverkaren Cycleurope. Ytterligare ett gemensamt möte är inplanerat under året med besök på cykelfabriken och deras utvecklingsavdelning i Varberg.

2.3.7. Internationellt

Cycling Industries Europe, CIE, är cykelindustrins sammanslutning för att främja cyklingen i Europa och övriga världen. Cykelcentrum deltar för att som svenskt forskningsinstitut även ha en koppling till och fånga upp branschens och övriga Europas frågeställningar och ambitioner.

IRAP/CYCLERAP - The International Road Assessment Programme (iRAP)¹⁷ är en internationell paraplyorganisation för trafiksäkerhet som har utvecklat CycleRAP¹⁸, där Cykelcentrum finns representerat. CycleRAP ska förbättra cykelrelaterad resurshantering och underhållsplanering, stödja investeringsprioriteringar och planering för cykel samt ta fram nyckelfaktorer för säkerhet och följa upp utfallet över tid. Cykelcentrum/VTI:s roll i det arbetet är att ta fram ett svenskt CycleRAP. CycleRAP är (som det mer kända säkerhetsrankningssystemet för bilar, EuroNCAP) ett system för hur en cykelväg eller väg man cyklar på ska få poäng som sen görs om till stjärnor i syfte att visa skillnader i säkerhet. Under 2021 har vi börjat titta på landsvägscykeling och addera kvalitetserna framkomlighet och underhåll. Under 2022 kommer vi involvera flera och även se på tätort.

2.4. Ekonomisk uppföljning

I Tabell 2 ges en sammanställning av upparbetningen av årets anslag till Cykelcentrum till och med den sista september 2021. Redovisningen är uppdelad enligt de huvudaktiviteter (projekt) som ingår i Cykelcentrums verksamhet, där indelningen återspeglar hur vi uppfattat uppdraget för Cykelcentrum. Upparbetningen ligger i linje med förväntad förbrukning i förhållande till tidpunkten på året.

Tabell 2. Kostnadsutfall och budget för Cykelcentrum från 1 januari - 30 september 2021, fördelat på huvudaktiviteter och kostnadsslag.

Huvudaktivitet	Personal	Resor	Övrigt	Totalt	Budget
Ledning, styrning och administration	834	0,5	41	876	1 150
Konferenser och seminarier	366	1,5	16	384	650
Samverkan och kompetensutveckling	773	0	20	793	950
Utveckling av teknik/mätmetoder	152	0	38	190	200
Rådgivning och kunskapsspridning	542	0	8	549	650
Strategiska satsningar	849	0	0	849	1 400
Summa (tkr):	3 515	2	123	3 640	5 000

¹⁷ [About iRAP](#)

¹⁸ [About CycleRAP](#)